

VZGOJA OTROKA

Demokratična vzgoja

- Otrok ima dolžnosti in meje, a tudi pravice.
- Starši so dosledni, a pripravljeni na dogovore.
- (»Najbolj priporočljiva vzgoja.«)

Avtoritarna (stroga) vzgoja

- Otrok ima dolžnosti in spoštuje starše. Ima malo pravic.
- Starši imajo visoka pričakovanja in zahteve. Otroka velikokrat kritizirajo in ga premalokrat (ali sploh ne) pohvalijo.

STILI VZGOJE

Popustljiva (permisivna) vzgoja

- Otrok je »v centru pozornosti« in ima pravice, nima pa dolžnosti in meja - vse mu je dopuščeno.
- Starši imajo dolžnosti in se podrejajo otroku in njegovim željam, pravic pa imajo zelo malo (včasih jih celo nimajo).

Vzgojna brezbričnost (zanemarjanje)

- Otrok se ne počuti sprejetega in opaženega.
- Starši ne zmorejo ali ne znajo vzpostaviti čustvenega odnosa z otrokom.

Kaotična vzgoja

- Otrok ne ve kaj sme in česa ne.
- Starši uporabljajo cel spekter vzgojnih stilov.
- Zato ni nobene stalnice.
- (Najbolj neučinkovit stil vzgoje.)

»ZDRAVA« DRUŽINA

V »zdрави« družini so tri ljubezni:
ljubezen do sebe, do partnerja in do otroka.

Značilnosti »zdrave« družine:

- **„TOPEL“ ODNOS MED PARTNERJEMA**
 (Partnerstvo mora presegati starševstvo. Ljubeč odnos med staršema je otroku prvi vzor »zdravega« odnosa v partnerstvu.)
- **ENOTNA VZGOJA**
 (Usklajena vzgoja med staršema - starša se med seboj dogovorita, kako postopati v vzgoji otroka. Za isto stvar naj velja isto pravilo pri obeh starših.)
- **VZOR in MOTIVIRANJE**
 (Starši s svojim veseljem in voljo do življenja, do dela, do drugega človeka... otroku predstavljajo vzor, po katerem se zgleduje.)
- **USPOSABLJANJE ZA ŽIVLJENJE**
 (Namesto, da starš rešuje težave namesto otroka, ga nauči reševati težave. Pomaga mu le, ko je to potrebno.)

NAPAKE in ZMOTE DRUŽIN

V »manj zdravi« družini je le ena ljubezen: do otroka.
 Prevladuje prepričanje: "*Družino predstavlja otrok in dober starš se posveča samo otroku*". Ali res?

Značilnosti »manj zdrave« družine:

- **„HLADEN“ ODNOS MED PARTNERJEMA**
 (Starša sta čustveno odtujena. Osredotočata se samo na otroka.)
- **DVOJNA VZGOJA**
 (Dvojna sporočila v otroku vzbujajo nesigurnost in nezaupanje v okolje.)
- **RAZVAJANJE**
 (Otrok ne sliši **„NE“** in nima mej (z manipuliranjem doseže kar želi). Starši nočejo razočarati otroka. Če otroku ne ustrezajo, imajo pogosto občutek krivde.)
- **PRETIRANO ZAŠČITNIŠTVO**
 (Starši otroka obvarujejo negativnih izkušenj in mu ne dajo priložnosti, da bi se učil iz lastnih izkušenj.)
- **SOCIALNO ZANEMARJANJE**
 - Otrok je prepuščen samemu sebi (*npr.: kariera staršev, alkohol, ljubica/ljubimec...*).
 - V taki družini ni topline - ni odnosa s starši.
 - Občutke krivde, ki jih imajo starši, kadar niso z otrokom, rešujejo na način, da se otroku poskušajo odkupiti z „darili“.

Značilnosti posamezne družine so pomembne, saj je **družina** nenadomestljivo okolje za otroka in ima velik pomen na otrokov razvoj.

Bistvo vzgoje je vzgojiti **zadovoljnega otroka**, ki bo **sposoben samostojnega življenja** v družbi. Otrok se bo lažje soočal z izzivi, če bo nanje pripravljen na podlagi predhodnih izkušenj.

Kaj otrok potrebuje za spodbuden razvoj?

ČUSTVENO VARNOST	ZAUPANJE	PRAVO MERO SVOBODE, NEODVISNOSTI	POZORNOST in PRIZNANJE	DOSLEDNOST	MEJE
Otrok naj čuti, da je zaželen, ljubljen in da se lahko zanese na nas.	Otrok naj ima občutek, da nam lahko zaupa in da verjamemo vanj. S tem pridobiva na samozaupanju in gradi samopodobo.	Starši in vzgojitelji smo otroku dolžni omogočiti pridobivanje izkušenj, ki so primerne njegovi starosti, zrelosti in sposobnostim, ambicijam, vključno z vzponi in padci.	Otroku je treba zaupati naloge, ki jim je kos, in ga ob rezultatu primerno pohvaliti in nagraditi. Ne hvalimo in ne grajamo ga brez vzroka. Otroku pomagajmo takrat, kadar nas sam prosi za pomoč. S tem mu pomagamo razviti lastno osebnost in čut odgovornosti ter ustrezno stopnjo integritete, samozavesti in samospoštovanja.	Znati otroku v pravem trenutku reči »da« in »ne«, vztrajajmo pri svojem in popustimo, ko je to potrebno.	Meje so sporočila, pričakovanja in pravila (<i>kaj je/ni prav, kaj je /ni dovoljeno, kako se vesti v določeni situaciji</i>).

MEJE otroku pomagajo,

- da se počuti varno (*okolje je predvidljivo*);
- da se uči življenja v skupnosti (*podobna pravila doma in v vrtcu...*) in
- ga ščitijo pred razvjenostjo in pretiranim zaščitništvom.

Kako meje delujejo?

- *Meje pomagajo vsem nam pri prevzemanju odgovornosti za svoja dejanja.*
- *Rezultat neupoštevanja mej ni kazen, temveč posledica odločitve.*
- *Mej se zavemo šele, ko jih prekoračimo.*

Primer: Delovni čas trgovine je od 8.00 do 20.00 ure. Zamudim. Nisem upošteval »meje« (delovnika).

Samoumevno je, da je trgovina po 20.00 uri že zaprta. Prevzamem odgovornost: sam sem kriv, da sem zamudil.

Kakšne naj bodo meje?

- **Osebne** (Vsak posameznik ima svoje lastne meje, kaj je zanj dopustno in kaj ni.)
- **Razumne** (Prisluhnimo svojemu notranjemu občutku, ravnajmo po "zdravi pameti".)
- **Primerne otrokovi starosti**
- **Uresničljive** (Vsak naj pri sebi razreši, ali bo res lahko postavil mejo in izpeljal to kar je rekel?)
- **Prožne, fleksibilne** (V izjemnih situacijah meje lahko prilagajamo – npr. otrok zboli, zato bomo bolj uvidevni do njega in manj zahtevni kot sicer...)
- **Smiselne** (Razlikovati: Ali so meje v dobro otroka? Ali odrasli želimo uveljavljati svojo avtoriteto? Ali ker sosedovi tako delajo, bo še podobno pravilo pri nas?)

Odrasli, ne pozabimo: Otroci so ogledalo našega ravnanja.

**Noben otrok za zdrav razvoj ne potrebuje idealnega, ampak predvsem ljubečega starša.
Otrok potrebuje naš čas, osebni stik in ljubezen.**

PRIPOROČENA LITERATURA

- Z otrokom lahko sodelujete (*Elizabeth Pantley*)
- Kompetentni otrok. Družina na poti k novim temeljnim vrednotam (*Jesper Juul*)
- Naj naši otroci ne postanejo tirani (*Michal Winterhoff*)
- Jaz sem v redu - ti si v redu (*Thomas A. Haris*)
- Strupeni starši (*Susan Forward*)
- Formule ljubezni (*Zoran Milivojević*)
- Med popustljivostjo in strogostjo (*Jan-Uwe Rogge*)
- Razvajanje – rak sodobne vzgoje (*Bogdan Žorž*)
- Čustveno izsiljevanje (*Susan Forward*)
- Čustvena inteligenca (*Daniel Goleman*)
- ABC odlične vzgoje. Zakladnica nasvetov za starše. (*Elizabeth Pantley*)
- Kako krotiti malčke (*Sue Crowley*)
- Nikoli ni prepozno (*Louise L. Hay*)
- Vzgoja kot drevo v zdravi rasti (*Zinka Ručigaj*)

Pripravila svetovalna služba Vrtca Mengeš: Tina Vuri, psihologinja

Mengeš, dne 19.2.2013